

I N F O R M A C I J A

o Tehničkom aranžmanu (TA) između Ministarstva odbrane Crne Gore i Komande kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnoj obuci i vježbama na teritoriji Crne Gore

Crna Gora i Sjedinjene Američke Države uspostavile su diplomatske odnose 2006. godine, koji se kontinuirano razvijaju na bilateralnom planu i kroz strateško partnerstvo unutar NATO-a.

Odbrambena saradnja između Crne Gore i Sjedinjenih Američkih Država razvija se, između ostalog, na osnovu Tehničkog aranžmana između Ministarstva odbrane Crne Gore i Komande kopnenih snaga SAD u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnim vježbama na teritoriji Crne Gore, potpisanom za period važenja od 1. decembra 2021. do 30. decembra 2025. godine. Prestanak važenja predmetnog aranžmana uslovio je potrebu za potpisivanjem novog.

Novi Tehnički aranžman između Ministarstva odbrane Crne Gore i Komande kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnoj obuci i vježbama na teritoriji Crne Gore, predstavlja nastavak saradnje Ministarstva odbrane Crne Gore i Komande kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu realizacije obuke i vježbi na teritoriji Crne Gore.

Svrha aranžmana jeste definisanje obaveza i odgovornosti učesnika i osoblja, kao i osnovnih principa i aranžmana za logističku podršku, neophodnu za uspješnu realizaciju budućih aktivnosti.

Ovim tehničkim aranžmanom definišu se administrativni, pravni, finansijski drugi aspekti angažovanja učesnika u vojnoj obuci i vježbama.

**TEHNIČKI ARANŽMAN (TA)
IZMEĐU
MINISTARSTVA ODBRANE CRNE GORE
I
KOMANDE KOPNENIH SNAGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U EVROPI I AFRICI
(USAREUR-AF)
U POGLEDU
PODRŠKE DRŽAVE DOMAĆINA VOJNOJ OBUCI I VJEŽBAMA
NA
TERITORIJI CRNE GORE**

RELEVANTNI SPORAZUMI

Ministarstvo odbrane Crne Gore i Komanda kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF), u daljem tekstu: „potpisnici“, za potrebe ovog Tehničkog aranžmana (TA) uzimaju u obzir sljedeće sporazume:

Sporazum između potpisnica Sjevernoatlantskog ugovora o statusu njihovih snaga, potpisan u Londonu 19. juna 1951. godine (u daljem tekstu: „NATO SOFA“); i

Sporazum o nabavci i uzajamnom pružanju usluga (ACSA) (USA-MNE-01) između Ministarstva odbrane Sjedinjenih Američkih Država i Ministarstva odbrane Crne Gore, od 25. septembra 2007. godine, u daljem tekstu: „ACSA“.

ČLAN 1 DEFINICIJE

Sljedeće definicije primjenjuju se u ovom TA i njegovim aneksima:

- 1.1. **Država primalac (RS):** Crna Gora, koja tokom planirane vojne obuke i vježbi prima snage države pošiljaoca koje djeluju na/sa njene teritorije ili tranzitiraju kroz nju, i/ili pruža podršku u navedene svrhe.
- 1.2. **Država pošiljalac (SS):** Sjedinjene Američke Države.
- 1.3. **Snage primaoci (RF):** Kopnene snage Crne Gore kada djeluju na sopstvenoj nacionalnoj teritoriji.
- 1.4. **Snage pošiljaoci (SF):** Kopnene snage Sjedinjenih Američkih Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF).
- 1.5. **Podrška države domaćina (HNS):** Civilna i vojna pomoć koju RS i/ili RF pružaju SF radi izvršenja planiranih vojnih aktivnosti, operacija i obuke.
- 1.6. **Određena područja za obuku/operacije (DTA/DOAs):** Područja koja RS određuje za prihvata, razmještanje, kretanje i integraciju snaga (RSOI), organizaciju i sprovođenje povlačenja snaga (RMSD), podršku snagama, obuku i druge vojne aktivnosti SF i/ili RF i SF.
- 1.7. **Izjava o zahtjevima (SOR):** Planski dokument koji se može koristiti za izradu ACSA naloga. Potpisivanje SOR od strane RF i SF ne obavezuje potpisnike na razmjenu LSSS.
- 1.8. **Civilno-vojna integracija (CMI):** Aktivnosti preduzete radi uspostavljanja i održavanja odnosa između vojnih snaga i civilnog stanovništva i institucija radi sinhronizacije, koordinacije i omogućavanja međuinstitucionalne saradnje i postizanja jedinstvene akcije.
- 1.9. **Integracija civilnog znanja (CKI):** Radnje i aktivnosti preduzete radi analize, procjene i organizacije civilnih informacija.

ČLAN 2 SVRHA I OPSEG

- 2.1. Svrha ovog TA je utvrđivanje opštih principa i procedura za pružanje HNS osoblju SF koje izvodi, planira i pruža podršku vojnoj obuci i vježbama u RS. Ovaj TA opisuje standarde, tip, nivo i metode podrške koju RF namjeravaju pružiti SF tokom trajanja ovog TA. Dodatno,

dalja evidencija aktivnosti vojne obuke treba da bude dokumentovana u posebnom Operativnom aneksu.

- 2.1.1. Vježba: Aneks A sadrži detalje konkretne obuke u RS, koji opisuju aktivnosti planiranja, pripreme i izvođenja od strane SF i RF (Aneks A, Obrazac vježbe).
- 2.1.2. Nota o pristupanju (NOA) / Izjava o namjerama (SOI): Svrha Aneksa B je da utvrdi međusobno dogovorene odredbe za učešće u budućim obukama (Aneks A), putem NOA ili SOI (Aneks B, Obrasci NOA i SOI).
- 2.2. Ovaj TA podržava izradu SOR i ACSA naloga (AE obrazac 1-3A ili ekvivalent) kojima se detaljno utvrđuju područja i obim potrebne podrške.
- 2.3. Aktivnosti SF u okviru vojne obuke mogu uključivati, ali se ne ograničavaju na:
  - 2.3.1. Aktivnosti održavanja i komunikacije;
  - 2.3.2. Prijem, razmještaj, pretpozicioniranje, dalji pokret i integraciju, kao i odgovornost za teret i opremu;
  - 2.3.3. Vojnu obuku;
  - 2.3.4. Upravljanje objektima; i
  - 2.3.5. Transport, pretpozicioniranje i skladištenje opreme, projekte izgradnje/renoviranja/unapređenja, poštanske usluge i carinjenje.
- 2.4. Ovaj TA ne predstavlja međunarodni sporazum i ne stvara međunarodna prava ili obaveze. U slučaju bilo kakvog sukoba između ovog TA i važećeg međunarodnog prava ili nacionalnog zakonodavstva, prednost imaju međunarodno pravo i nacionalno zakonodavstvo. Potpisnici ovog TA će obavijestiti jedni druge ukoliko do takvog sukoba dođe.

ČLAN 3 FINANSIJSKI ASPEKTI

- 3.1. Svako obezbjeđivanje logističke podrške, zaliha i usluga (LSSS) od strane jednog potpisnika drugom vrši se u skladu sa ACSA.
- 3.2. Sve aktivnosti u okviru ovog TA zavise od raspoloživosti sredstava i snaga potpisnika.
- 3.3. Porezi i takse uređuju se u skladu sa NATO SOFA i drugim važećim sporazumima.

ČLAN 4 OBAVEZE RF

- 4.1. RF namjeravaju da:
  - 4.1.1. Pruže LSSS u najvećoj mogućoj mjeri, u skladu sa nacionalnim prioritetima, mogućnostima i raspoloživim resursima;
  - 4.1.2. Omoguće prijem SF na određenim tačkama ulaska i dalje kretanje od/do DTA;
  - 4.1.3. Pruže podršku SF u vezi sa neophodnim carinskim procedurama;
  - 4.1.4. Informišu SF o propisima RF u pogledu obuke, bezbjednosti i zaštite životne sredine koji se primjenjuju na aktivnosti obuke SF na teritoriji RS; i

4.1.5. Pruže medicinsku podršku SF u skladu sa odredbama iz važećeg ACSA naloga ili aneksa ovog TA, po potrebi.

ČLAN 5 OBAVEZE SF

5.1. SF namjeravaju da:

5.1.1. Transportuju osoblje i opremu SF sa određenih radnih lokacija do tačke iskrcaja u RS i vrate ih na iste radne lokacije; i

5.1.2. Poštuju propise RF u pogledu obuke i bezbjednosti, u mjeri u kojoj se primjenjuju na aktivnosti tokom obuke.

ČLAN 6 ZAŠTITA SNAGA I BEZBJEDNOST

6.1. RF namjeravaju da pruže zaštitu snaga i bezbjednost u skladu sa NATO SOFA.

6.2. Vojno osoblje SF može nositi oružje i municiju u skladu sa NATO SOFA.

6.3. SF mogu nositi svoje uniforme u skladu sa NATO SOFA.

ČLAN 7 BRIGA O POSMRTNIM OSTACIMA

7.1. U slučaju smrti člana SF, smrt treba odmah prijaviti nadležnim organima i zvaničnicima RS/RF, kao i Ambasadi Sjedinjenih Američkih Država. SF treba da obavijeste Sistem medicinskih istražitelja Oružanih snaga Sjedinjenih Američkih Država (AFMES) na brojeve telefona +49-162-270-0861 ili 001-202-409-6811 radi koordinacije preuzimanja i predaje posmrtnih ostataka.

ČLAN 8 CIVILNA PITANJA

8.1. SF i RF namjeravaju da:

8.1.1. Pokrenu saradnju u pogledu civilnih pitanja i zajednički odrede koordinaciju između RS i SF u sprovođenju CMI i CKI u RS;

8.1.2. Unaprijede institucionalne sposobnosti SF i RF kroz aktivne angažmane, proces zajedničkog učenja, održavanje koordinacionih odnosa i zajedničke prilike za obuku;

8.1.3. Koordinišu aktivnosti CMI i CKI u skladu sa međusobnim dogovorom između SF i RF na teritoriji RS; i

8.1.4. Sprovode međusobno dogovorene civilne angažmane sa RF/RS. Uključe CMI i CKI u proces planiranja i izrade naloga kroz civilne angažmane sa nevladinim i međunarodnim organizacijama koje djeluju u RS.

8.2. SF takođe mogu razmotriti osnivanje Centra za civilno-vojnu koordinaciju i odrediti Kancelariju za vezu (LNO) u cilju koordinacije sa LNO za civilna pitanja RF za sve zajednički dogovorene aktivnosti ili koordinisano planiranje promjena u planiranju civilnih aktivnosti ili događaja.

ČLAN 9 **DODATNA PITANJA**

- 9.1. Potraživanja se rješavaju u skladu sa NATO SOFA.
- 9.2. Svi incidenti/događaji vezani za bezbjednost letenja i tehničke istrage treba da budu obrađeni i istraženi u skladu sa procedurama RS i SF.
- 9.3. RS je dužna da SF stavi na raspolaganje relevantne propise o zaštiti životne sredine i bezbjednosti prije dolaska SF.
- 9.4. Krivična nadležnost, disciplinska pitanja i izvještavanje prema RS regulišu se u skladu sa NATO SOFA i drugim primjenjivim sporazumima.

ČLAN 10 **POČETAK VAŽENJA, IZMJENE I PREKID**

- 10.1. Ovaj TA stupa na snagu na dan posljednjeg potpisa i ostaje na snazi sve dok ga jedan od potpisnika, RS ili SS, ne prekine uz pisanu saglasnost i najranije moguće prethodno obavještenje.
- 10.2. Ovaj TA može biti izmijenjen uz pisanu međusobnu saglasnost potpisnika. Sve izmjene treba formalizovati u pisanom dokumentu i one stupaju na snagu na dan posljednjeg potpisa.
- 10.3. Dodavanje, izmjena ili brisanje bilo kojeg aneksa ne mijenja svrhu i dejstvo ovog TA. U slučaju sukoba između TA i aneksa, prednost ima TA.
- 10.4. Ovaj TA zamjenjuje „Tehnički aranžman (TA) između Ministarstva odbrane Crne Gore i Kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnim vježbama na teritoriji Crne Gore, od 1. decembra 2021. do 30. decembra 2025. godine.
- 10.5. Ovaj TA potpisan je na engleskom jeziku.

ČLAN 11 **KONTAKT OSOBE**

- 11.1. MINISTARSTVO ODBRANE CRNE GORE:
  - 11.1.1. kapetan fregate Goran Đurković, zamjenik načelnika Štaba za planiranje, operacije i obuku, Generalštab Vojske Crne Gore, +382 20 483 612, goran.djurkovic@mil.me
  - 11.1.2. CL Jelena Mugoša, savjetnica načelnika Generalštaba Vojske Crne Gore za pravne poslove, Generalštab Vojske Crne Gore, +382 20 483 406, jelena.mugosa@mil.me
- 11.2. KOPNENE SNAGE SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U EVROPI I AFRICI (USAREUR-AF)
  - 11.2.1. Emily George, specijalista za sporazume, Odjeljenje za međunarodne sporazume, HQ USAREUR-AF G8, +49 6111435378099, emily.k.george4.civ@army.mil
i/ili usarmy.wiesbaden.usareur-af.list.g8-iad-intl-agreements-team@army.mil.

11.2.2. Sherrod Bumgardner, pravni savjetnik,
Odjeljenje za međunarodno pravo, HQ USAREUR-AF, Kancelarija pravnog savjetnika,
+49 6111435378022, sherrod.l.bumgardner.civ@army.mil.

11.3. Potpisnici su obavezni da obavještavaju jedni druge o promjenama u vezi sa kontakt osobama (POC) bez izmjene ovog TA.

ZA KOPNENE SNAGE SJEDINJENIH
AMERIČKIH DRŽAVA U EVROPI I AFRICI

ZA MINISTARSTVO ODBRANE
CRNE GORE

_____
CLARISSA LANE

Načelnica, Odjeljenje za međunarodne sporazume

Kancelarija zamjenika šefa osoblja, G8
USAREUR-AF HQ

_____
kapetan fregate GORAN ĐURKOVIĆ

zamjenik načelnika Štaba za planiranje,
operacije i obuku

Generalštab Vojske Crne Gore

Datum: _____

Datum: _____

Aneksi TA:

- **ANEKS A** (Obrazac vježbe)
- **ANEKS B** (Obrazac NOA/SOI)

ČLAN 1
SVRHA I OPSEG

1.1. **SITUACIJA.** SF i RF namjeravaju da izvedu sljedeću obuku [XXXX] od [XXXX – XXXX] na teritoriji RS.

ČLAN 2
IZVOĐENJE

2.1. **KONCEPT.** [XXXX- EXAMPLE]: USAREUR-AF i RS sprovode obuku za interoperabilnost kopnenih, vazdušnih i pomorskih snaga radi izgradnje multinacionalnih, regionalnih, kombinovanih i partnerskih kapaciteta; radi primjene koncepta komandovanja, kontrole, komunikacija, računarskih sistema, obavještajnih aktivnosti, nadzora i izviđanja; i radi poboljšanja interoperabilnosti na taktičkom nivou između kombinovanih savezničkih i partnerskih država SAD.

2.1.1. Situaciona vježba (STX), terenska vježba (FTX), združena vježba s bojevim gađanjem (CALFEX), i vježba komandnog mjesta (CPX) planirane su za period od [XXXX] do [XXXX].

2.1.2. Procijenjeni broj učesnika SF i datumi upućivanja/povratka:

Jedinica	Procijenjeni broj učesnika	Planirani datum dolaska	Planirani datum odlaska

2.1.3. Svo osoblje i oprema/materijal treba da stignu na DTA u RS najkasnije do [XXXX] radi sprovođenja procesa prijema, održavanja i priprema za vježbu. Učesnici planiraju koristiti sljedeće DTA(s) za podršku planiranoj vježbi ili drugoj vojnoj aktivnosti:

2.1.3.1. [XXXX]

2.1.3.2. [XXXX]

2.1.4. Procijenjeni broj/tip taktičkih/netaktičkih vozila:

2.1.4.1. [XXXX]

2.1.4.2. [XXXX]

2.1.5. Ključni događaji/faze vježbe/obuke:

2.1.5.1. [XXXX]

2.1.5.2. [XXXX]

2.1.6. Planirani zadaci učesnika:

2.1.6.1. [XXXX]

2.1.6.2. [XXXX]

2.1.7. Ceremonija otvaranja, koja će se održati [XXXX] može uključivati demonstraciju vojnih sposobnosti snaga učesnika, radi sticanja osnovnog uvida u vojne kapacitete država potpisnica i omogućavanja interoperabilnosti.

2.1.8. Dan visokih zvanica održava se istovremeno sa ceremonijom zatvaranja, dana [XXXX].

VJEŽBA ANEKS A TA IZMEĐU MINISTARSTVA ODBRANE CRNE GORE I KOMANDE
KOPNENIH SNAGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U EVROPI I AFRICI (USAREUR-AF)

ČLAN 3
OSTALI ASPEKTI PLANIRANJA

- 3.1. Kritični datum otkazivanja vježbe (CCD) je [XXXX].
3.2. Ostali aspekti planiranja: [XXXX].

KONTAKT OSOBE UČESNIKA:

PREDSTAVNIK SF	PREDSTAVNIK RF
IME I PREZIME: XXXXX	IME I PREZIME:
JEDINICA/AGENCIJA: Kopnene snage SAD u Evropi i Africi (USAREUR-AF) G37 TREX/Specijalista za planiranje vježbi	JEDINICA/AGENCIJA:
TELEFON: +49-611143537-XXXX	TELEFON:
E-MAIL: usarmy.wiesbaden.usareur.mbx.g33-ops-watch-officer@army.mil	E-MAIL:
PREDSTAVNIK SF	PREDSTAVNIK RF
IME I PREZIME:	IME I PREZIME:
JEDINICA/AGENCIJA:	JEDINICA/AGENCIJA:
TELEFON:	TELEFON:
E-MAIL:	E-MAIL:

NOTA O PRISTUPANJU (NOA)

ZA UČEŠĆE U PODRŠCI DRŽAVE DOMAĆINA (HNS),
FINANSIJSKIM I DRUGIM OBAVEZAMA
UTVRĐENIM U RS

ZA
REALIZACIJU VJEŽBE

„XXX 2026”

Oružane snage Republike / Kraljevine / Ministarstva odbrane .....

..... (učesnik - treća strana), koju predstavlja .....

Odlučivši da njene Oružane snage učestvuju u vježbi „XXX 2026”, koja će se realizovati u
periodu od XX – XX XXX 2026. godine na teritoriji RS;

Uzimajući u obzir opšti koncept vježbe i izražavajući namjeru da učestvuje u aranžmanima u
pogledu podrške države domaćina (HNS), kao i u pogledu finansijskih i drugih obaveza RF i
SF;

BIRA DA UČESTVUJE I DA PRIHVATI ODREDBE NAVEDENE U:

Tehničkom aranžmanu (TA) između Crne Gore i Kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih
Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnoj obuci i
vježbama u Crnoj Gori.

Za Oružane snage Republike / Kraljevine / Ministarstva odbrane

Potpis: .....

Datum: .....

IZJAVA O NAMJERAMA (SOI)
(UKLJUČUJUĆI ODREĐENA OGRANIČENJA)

ZA UČEŠĆE U PODRŠCI DRŽAVE DOMAĆINA (HNS),
FINANSIJSKIM I DRUGIM OBAVEZAMA
UTVRĐENIM U RS
ZA
REALIZACIJU VJEŽBE
"XXX 2026"

Oružane snage Republike / Kraljevine / Ministarstva odbrane
..... (učesnik - treća strana), koju predstavlja
.....

Odlučivši da njene Oružane snage ..... učestvuju u vježbi „XXX
2026” koja će se realizovati u periodu od XX – XX XXX 2026 na teritoriji RS;

Uzimajući u obzir opšti koncept vježbe i izražavajući namjeru da učestvuje u aranžmanima u
pogledu podrške države domaćina (HNS), kao i u pogledu finansijskih i drugih obaveza RF i
SF

BIRA DA UČESTVUJE U I DA PRIHVATI ODREDBE NAVEDENE U:

Tehničkom aranžmanu (TA) između Crne Gore i Kopnenih snaga Sjedinjenih Američkih
Država u Evropi i Africi (USAREUR-AF) u pogledu podrške države domaćina vojnoj obuci i
vježbama u Crnoj Gori.

UZ SLJEDEĆA OGRANIČENJA:

Kao treća strana – učesnik u planiranju, pripremi i realizaciji vježbe „XXX 2026” kroz
gorenavedeni TA, Oružane snage..... (SS) pristupaju TA uz sljedeća
ograničenja:

(*NAPOMENA: NAVESTI OGRANIČENJA, PREMA POTREBI*)

Za Oružane snage Republike / Kraljevine / Ministarstva odbrane

Potpis: .....

Datum: .....

NOA/SOI ANEKS B TA IZMEĐU MINISTARSTVA ODBRANE CRNE GORE I KOMANDE
KOPNENIH SNAGA SJEDINJENIH AMERIČKIH DRŽAVA U EVROPI I AFRICI (USAREUR-AF)

*(NAPOMENA: OVAJ DIO PRIPREMA I POTPISUJE RS/RF NAKON PRIJEMA
OGRANIČENJA TREĆE STRANE IZRAŽENIH U SOI. POTPISIVANJEM OD STRANE
RS/RF PRIHVATAJU SE NAVEDENA OGRANIČENJA ILI SE NAVODE ODREĐENI
USLOVI. PRIMJERAK POTPISAN OD STRANE RS/RF NAKNADNO SE VRAĆA
UČESNIKU - TREĆOJ STRANI I USAREUR-AF U CILJU UPOZNAVANJA SA SITUACIJOM
ILI IZNOŠENJA ODGOVARAJUĆIH PRIMJEDBI)*

RS/RF namjeravaju/ne namjeravaju da pruže podršku Oružanim snagama Republike /
Kraljevine / Vlade / Ministarstva odbrane
..... (učesnik – treća strana)
u želji da učestvuje u vježbi u skladu sa odredbama „Tehničkog aranžmana“ uz ograničenja
izražena u SOI od strane ..... (učesnik – treća strana), koju predstavlja
..... (učesnik – treća strana).

Za Oružane snage Republike / Kraljevine / Ministarstva odbrane

Potpis: .....

Datum: .....

**TECHNICAL ARRANGEMENT (TA)
BETWEEN
THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO
AND
UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF)
REGARDING HOST NATION SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES
IN
THE TERRITORY OF MONTENEGRO**

TECHNICAL ARRANGEMENT BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF) REGARDING HOST NATION SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES IN THE TERRITORY OF MONTENEGRO

RELEVANT AGREEMENTS

The Ministry of Defense of Montenegro and the United States Army Europe and Africa, (USAREUR-AF), hereinafter referred to as "the Participants" consider the following agreements for the purpose of the Technical Arrangement (TA):

The Agreement between the Participants to the North Atlantic Treaty Regarding the Status of their Forces, signed in London on 19 June 1951 (hereinafter referred to as the "NATO SOFA"); and

The Acquisition and Cross-Servicing Agreement (ACSA) (USA-MNE-01) between the Department of Defense of the United States of America and the Ministry of Defense of Montenegro, dated 25 September 2007, hereinafter referred to as "ACSA".

SECTION 1
DEFINITIONS

The following definitions apply throughout this TA and its Annexes:

- 1.1. **Receiving State (RS):** Montenegro, which, during the intended military training and exercises, receives forces of the Sending State operating on/from or transiting through its territory, and/or provides support for these purposes.
- 1.2. **Sending State (SS):** The United States of America.
- 1.3. **Receiving Force (RF):** The Armed Forces of Montenegro when operating in its respective national territory.
- 1.4. **Sending Force (SF):** United States Army Europe and Africa (USAREUR-AF).
- 1.5. **Host Nation Support (HNS):** The civil and military assistance rendered by the RS and/or RF to SF for the purpose of executing assigned military activities, operations and training events.
- 1.6. **Designated Training/Operations Areas (DTA/DOAs):** Areas set aside by RS for Reception, Staging, Onward Movement, and Integration (RSOI), Rearward Movement Staging and Dispatch (RMSD), life support, training, and other military activities of the SF and/or RF and SF.
- 1.7. **Statement of Requirements (SOR):** A planning document that may be used to develop an ACSA Order. When signed by RF and SF, the SOR does not obligate the Participants to an exchange of LSSS.
- 1.8. **Civil-military Integration (CMI):** Activities taken to establish and maintain relations between military forces and civilian populations and institutions to synchronize, coordinate, and enable interorganizational cooperation and achieve unified action.

TECHNICAL ARRANGEMENT BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF) REGARDING HOST NATION SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES IN THE TERRITORY OF MONTENEGRO

1.9. **Civil Knowledge Integration (CKI):** Actions and activities taken to analyze, evaluate, and organize civil information.

SECTION 2
PURPOSE AND SCOPE

2.1. The purpose of this TA is to establish the general principles and procedures for the provision of HNS to the SF personnel executing, planning, and sustainment support for military training and exercises in the RS. This TA describes the standards, type, level and methods of support that the RF intends to provide to SF during the duration of this TA. Additionally, the details of military training activities should be captured in a separate Operations Annex.

2.1.1. Exercise: Annex A details specific Training within the RS that describe the SF and RF planning, preparation, and execution activities (Annex A, Exercise Template).

2.1.2. Note of Accession (NOA) / Statement of Intent (SOI): The purpose of Annex B is to provide mutually determined provisions for joining future Trainings (Annex A), though a NOA or an SOI (Annex B, NOA & SOI Templates).

2.2. This TA supports the development of the SOR and ACSA Orders (AE Form 1-3A or equivalent) detailing the areas and scope of the required support.

2.3. SF Training activities may include, but are not limited to:

2.3.1. Sustainment and communication activities;

2.3.2. Reception, Staging, Prepositioning, Onward Movement, and Integration, as well as accountability of cargo and equipment;

2.3.3. Military training;

2.3.4. Facilities management; and

2.3.5. Transportation, prepositioning and storage of equipment, construction/renovation/ improvement projects, postal, and customs clearance.

2.4. This TA is not an international agreement and does not give rise to international legal rights or obligations. In case of any conflict between this TA and applicable international law or national laws the latter is to prevail. The Participants to this TA plan to notify each other in the event of any such conflict.

SECTION 3
FINANCIAL CONSIDERATIONS

3.1. Any provision of Logistics Support, Supplies, and Services (LSSS) from one Participant to the other should be in accordance with the ACSA.

TECHNICAL ARRANGEMENT BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF) REGARDING HOST NATION SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES IN THE TERRITORY OF MONTENEGRO

- 3.2. All activities under this TA are subject to the availability of funds and forces of the Participants.
- 3.3. Taxes and fees are governed in accordance with NATO SOFA and other applicable agreements.

SECTION 4
RESPONSIBILITIES OF THE RF

- 4.1. RF intends to:
- 4.1.1. Provide LSSS to the greatest extent possible, based on national priorities, capabilities and available resources;
  - 4.1.2. Facilitate the reception of SF at the designated points of entry and onward movement to and from the DTAs;
  - 4.1.3. Assist SF with the necessary customs procedures;
  - 4.1.4. Inform SF about RF training, safety, and environmental regulations applicable to SF training activities in the territory of the RS; and
  - 4.1.5. Provide medical support to SF in accordance with the provisions outlined in applicable ACSA order or Annexes to this TA, as required.

SECTION 5
RESPONSIBILITIES OF THE SF

- 5.1. SF intends to:
- 5.1.1. Transport SF personnel and equipment from designated duty stations to the point of debarkation in the RS, and return the SF personnel and equipment to designated duty stations; and
  - 5.1.2. Respect the training and safety regulations of RF, as applicable to the activities during training events.

SECTION 6
FORCE PROTECTION AND SECURITY

- 6.1. RF intends to provide force protection and security in accordance with the NATO SOFA.
- 6.2. SF military personnel may carry weapons and ammunition in accordance with the NATO SOFA.
- 6.3. SF may wear their uniforms in accordance with the NATO SOFA.

SECTION 7
MORTUARY AFFAIRS

7.1. In the event of the death of a member of SF, the death should be reported immediately to the authorities and officials of the RS/RF, as well as the U.S. Embassy. SF should notify the United States Armed Forces Medical Examiner System (AFMES) phone number (+49-162-270-0861 or 001-202-409-6811) to coordinate the custody exchange of the human remains.

SECTION 8
CIVIL AFFAIRS

8.1. SF and RF intend to:

8.1.1. Initiate civil affairs cooperation and jointly determine coordination between RS and SF conducting CMI and CKI in the RS;

8.1.2. Enhance SF and RF institutional capabilities through active engagements, shared learning process sustained coordinating relationships, and joint training opportunities;

8.1.3. Coordinate CMI and CKI activities as mutually determined between SF and RF in the territory of RS; and

8.1.4. Conduct mutually arranged civil engagements with RF/RS. Incorporate CMI and CKI into planning process and orders production through civil engagements with non-military actors to include Non-Governmental Organizations and International Organizations operating in RS.

8.2. SF may also consider establishment of a Civil Military Coordination Center and identify a Liaison Office (LNO) to coordinate with the RF Civil Affairs LNO for any jointly determined activities or coordinated planning for any changes in Civil Affairs planning of events or activities.

SECTION 9
ADDITIONAL CONSIDERATIONS

9.1. Claims are to be handled in accordance with the NATO SOFA.

9.2. All flight safety related mishaps/events and technical investigations are expected to be processed and investigated consistent with the RS and SF procedures.

9.3. The RS is to make the relevant environmental and safety rules available to SF in advance of SF arrival.

9.4. Criminal jurisdiction, disciplinary matters, and reporting to RS are governed in accordance with NATO SOFA and other applicable agreements.

TECHNICAL ARRANGEMENT BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF) REGARDING HOST NATION SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES IN THE TERRITORY OF MONTENEGRO

SECTION 10
COMMENCEMENT DATE, MODIFICATION, AND DISCONTINUATION

- 10.1. This TA commences upon the date of the last signature and is intended to remain operative until either the RS Participant or SS Participant discontinues the TA by written consent, and with maximum advance notification.
- 10.2. This TA may be modified by the written mutual consent of the Participants. All modifications are expected to be formalized in a written document and become operative upon the date of the last signature.
- 10.3. The addition, modification, or deletion of an Annex does not change the purpose and effect of this TA. In the event of conflict between the TA and an Annex, the TA prevails.
- 10.4. This TA supersedes the "Technical Arrangement (TA) Between the Ministry of Defence of Montenegro and United States Army Europe and Africa (USAREUR-AF) Concerning Host Nation Support for Military Training Exercises in the Territory of Montenegro," dated 1 December 2021 to 30 December 2025.
- 10.5. This TA is signed in the English language.

SECTION 11
POINTS OF CONTACT

- 11.1. THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO:
- 11.1.1. Commander Goran Đurković, Deputy Chief of Staff for Planning, Operations & Training, General Staff Armed Forces of Montenegro, +382 20 483 612, goran.djurkovic@mil.me
- 11.1.2. Ms Jelena Mugoša, LEGAD, General Staff Armed Forces of Montenegro, +382 20 483 406, jelena.mugosa@mil.me
- 11.2. UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF)
- 11.2.1. Emily George, Agreements Specialist, International Agreements Division, HQ USAREUR-AF G8, +49 6111435378099, emily.k.george4.civ@army.mil and/or usarmy.wiesbaden.usareur-af.list.g8-iad-intl-agreements-team@army.mil.
- 11.2.2. Sherrod Bumgardner, Attorney Advisor, International Law Division, HQ USAREUR-AF, Office of the Judge Advocate, +49 6111435378022, sherrod.l.bumgardner.civ@army.mil.
- 11.3. The Participants are to inform each other on changes regarding the POCs without modification of this TA.

TECHNICAL ARRANGEMENT BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO AND
UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF) REGARDING HOST NATION
SUPPORT FOR MILITARY TRAINING AND EXERCISES IN THE TERRITORY OF MONTENEGRO

FOR THE UNITED STATES ARMY EUROPE
AND AFRICA:

FOR THE MINISTRY OF DEFENCE OF
MONTENEGRO

_____
CLARISSA LANE

Chief, International Agreements Division

Office of the Deputy Chief of Staff, G8
USAREUR-AF HQ

_____
Commander Goran ĐURKOVIĆ

Deputy Chief of Staff for Planning,
Operations & Training

General Staff, Armed Forces of MNE

Date: _____

Date: _____

Annexes to TA:

- **ANNEX A** (Exercise Template)
- **ANNEX B** (NOA/SOI Template)

**SECTION 1
PURPOSE AND SCOPE**

1.1. **SITUATION.** The SF and RF intend to conduct the following training [XXXX] from [XXXX] - [XXXX] in the territory of the RS.

**SECTION 2
EXECUTION**

2.1. **CONCEPT.** [XXXX-EXAMPLE]: USAREUR-AF and RS conduct land, air, and sea interoperability training to build multinational, regional, combined, and partnership capacity; to exercise concept of command, control, communications, computers, intelligence, surveillance, and reconnaissance; and to improve interoperability at the tactical level between combined U.S. Allies and Partner nations.

2.1.1. Situational Training Exercise (STX), Field Training Exercises (FTX), Combined Arms Live Fire exercises (CALFEX), and Command Post Exercise (CPX) are scheduled to execute from [XXXX] through [XXXX].

2.1.2. Estimated number of participating SF and deployment/redeployment dates:

Unit	Anticipated # PAX Participating	Anticipated Arrival Date	Anticipated Departure Date

2.1.3. All personnel and equipment/materiel plan to arrive to the DTA(s) in RS no later than [XXXX] to conduct in-processing, maintenance, and preparations for the Exercise. The Participants plan to use the following DTA(s) in support of the planned Exercise or other military activity:

- 2.1.3.1. [XXXX]
- 2.1.3.2. [XXXX]

2.1.4. Estimated number/type of tactical/non-tactical vehicles:

- 2.1.4.1. [XXXX]
- 2.1.4.2. [XXXX]

2.1.5. Key Exercise/Training Events/Phases:

- 2.1.5.1. [XXXX]
- 2.1.5.2. [XXXX]

2.1.6. Intended Participant Tasks:

- 2.1.6.1. [XXXX]
- 2.1.6.2. [XXXX]

2.1.7. The Opening Day Ceremony on [XXXX] may consist of the participating forces' military capabilities demonstration to create a foundational understanding of participating nations' military capability and to pave the way for interoperability.

EXERCISE ANNEX A TO TA BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO
AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF)

2.1.8. Distinguished Visitors Day is expected to be held concurrently with the Closing Ceremony on [XXXX].

SECTION 3
OTHER PLANNING CONSIDERATIONS

- 3.1. Critical Cancellation Date (CCD) for the Exercise is [XXXX].
- 3.2. Other Planning Considerations: [XXXX].

PARTICIPANTS POINTS OF CONTACT:

SF REPRESENTATIVE	RF REPRESENTATIVE
NAME: XXXXX	NAME:
UNIT/AGENCY: U.S. Army Europe and Africa (USAREUR-AF) G37 TREX/Exercise Planning Specialist	UNIT/AGENCY:
PHONE: +49-611143537-XXXX	PHONE:
EMAIL: usarmy.wiesbaden.usareur.mbx.g33-ops-watch-officer@army.mil	EMAIL:
SF REPRESENTATIVE	RF REPRESENTATIVE
NAME:	NAME:
UNIT/AGENCY:	UNIT/AGENCY:
PHONE:	PHONE:
EMAIL:	EMAIL:

NOTE OF ACCESSION (NOA)

TO PARTICIPATE IN THE HOST NATION SUPPORT (HNS),
THE FINANCIAL AND OTHER EXPECTATIONS
SET UP WITHIN RS
FOR
EXECUTION OF THE EXERCISE
"XXX 2026"

The **Armed Forces** of the Republic of / Kingdom of / Ministry of Defence of
..... (Third Party Participating Member), represented
by.....

Having decided that its Armed Forces are to participate in the "XXX 2026" Exercise executing
from on or about XX - XX XXX 2026 on the territory of the RS;

Considering the overall Exercise concept, and desiring to participate in the arrangements with
respect to HNS as well as the financial and other expectations of both the RF and of the SF;

ELECTS TO PARTICIPATE IN AND TO ACCEPT THE PROVISIONS EXPRESSED IN:

The Technical Arrangement (TA) between Montenegro and the United States Army Europe
and Africa (USAREUR-AF) Regarding Host Nation Support for military training and exercises
in Montenegro.

For the Armed Forces of the Republic of/Kingdom of/Ministry of Defence of

Signature: .....

Date: .....

STATEMENT OF INTENT (SOI)
(INCLUDING SELECTED RESERVATIONS)

TO PARTICIPATE IN THE HOST NATION SUPPORT (HNS),
THE FINANCIAL AND OTHER EXPECTATIONS
SET UP WITHIN RS
FOR
EXECUTION OF THE EXERCISE
"XXX 2026"

The **Armed Forces** of the Republic of/Kingdom of/Ministry of Defence of
..... (Third Party Participating Member), represented
by.....

Having decided that its Armed Forces ..... are to participate in
the "XXX 2026" Exercise on or about XX - XX XXX 2026 on the territory of the RS;

Considering the overall Exercise concept, and desiring to participate in the arrangements with
respect to HNS as well as the financial and other expectations of both the RF and of the SF;

ELECTS TO PARTICIPATE IN THE PROVISIONS EXPRESSED IN:

The Technical Arrangement (TA) between the Ministry of Defence of the Montenegro and the
United States Army Europe and Africa (USAREUR-AF) Regarding Host Nation Support for
military training and exercises in the Territory of Montenegro.

SUBJECT TO THE FOLLOWING RESERVATIONS:

As a Third-Party Participating Member for the Exercise "XXX 2026" planning, preparation, and
execution through the above-mentioned TA, the Armed Forces of..... (SS)
accede to the TA subject to the following reservations:

(NOTE: STATE RESERVATION HERE AS APPROPRIATE)

For the Armed Forces of the Republic of/Kingdom of/Ministry of Defence of

Signature: .....

Date: .....

NOA/SOI ANNEX B TO TA BETWEEN THE MINISTRY OF DEFENSE OF MONTENEGRO
AND UNITED STATES ARMY EUROPE AND AFRICA (USAREUR-AF)

(NOTE: THIS SECTION IS PREPARED AND COUNTERSIGNED BY RS/RF UPON RECEIVING THE THIRD-PARTY MEMBER RESERVATIONS EXPRESSED IN A SOI. WHEN COUNTERSIGNED BY RS/RF, IT ACKNOWLEDGES THOSE RESERVATIONS OR STATES SOME CONDITIONS. THE RS/RF-COUNTERSIGNED COPY IS EXPECTED TO BE SUBSEQUENTLY RETURNED TO THE THIRD-PARTY PARTICIPANT AND USAREUR-AF FOR SITUATIONAL AWARENESS OR STATING RELATED CONCERNS)

The RS/RF intend / do not intend to provide support to the Armed Forces of the Republic of / Kingdom of / Government / Minister of Defence of

.....(Third Party Participating Member)
desiring to participate in the Exercise under the provisions of the "Technical Arrangement"
with the reservation(s) expressed in the SOI by the..... (Third Party
Participating Member), represented by.....(Third Party Participating Member).

For the Armed Forces of the Republic of/Kingdom of/Ministry of Defence of

Signature: .....

Date: .....